

Carles I. L'últim rei Català.

(2ª Part)

De la subordinació de Castella a l'imperi Català o Espanya a la supremacia Castellana. Les dues herències hispàniques, vacil·lacions en la unificació dinàstica.

4- 1.516-1.519 de la mort de Ferran II Aragó a la instauració dels Absburg.

És curiós que hom no ens expliqui res d'aquest llarguíssim interregne en que s'instaura una dinastia estrangera i s'unifiquen molts regnes. Sembla com si no haguessin succeït intrigues i conspiracions, tant en contra com a favor, per vèncer les oposicions. Hem de pensar que no hi havia oposicions, ni tensions, ni incompatibilitats nacionals? Allò sembla era una bassa d'oli! Podem tenir la certesa que és un dels períodes més interessants de la història d'Europa i de les que afecten més països.

Per començar, Castella el va rebre molt malament, amb molta desconfiança, exigint-li que parlés castellà. Al cap de poc temps s'alçà contra ell en la sagnant *revolta dels "comuners"*, favorable a la seva mare.

A Espanya, a les zones de València i de l'Aragó, l'oposició era inquietant, no volent-se la unió dinàstica amb Castella, buscant en el país el parent baró més pròxim a Ferran el Catòlic.

No és fàcil saber perquè Ferran II, que preferia el seu net Ferran (germà de Carles I) no el feu hereu i va canviar el seu primer testament que així l'anomenava. Encara que li enviessin ambaixades des de Flandes (de part de Carles).

També és interessant l'esgrima per al càrrec executiu del Principat. Ferran II proposà en el seu testament com a governador de tots els seus estats (mentre Carles I no digués el contrari) l'Alfons d'Aragó. Carles I nomenà l'Adrià d'Utrech. Cap dels dos no foren admesos pel parlament català, ja que no eren conformes a llei (uf!). D'aquesta manera, segons Rovira i Virgili, seguí sent governador del Principat en Pere Folch de Cardona. Segons altres fonts van ser l'esmentat Alfons d'Aragó de 1.514 al 1.520 i el Cardona de 1.521 al 1.523. Però el que és clar és que mai no ho fou l'Adrià d'Utrech que sí que ho fou en altres regnes.

El que hom diu d'aquest període és que hi ha un vuit de poder. Tenim dret a pensar que ens ho expliquen així perquè les corts catalanes no accepten Carles, o el volen fer un sobirà més "parlamentari", o que s'està cercant i seleccionant entre altres candidats. Àdhuc hom pot pensar que a la pràctica està funcionant una república que sap que és provisional i de curta durada (o no), a l'espera de que la situació es resolgui (o no), aquest cop sense violència, com succeí en l'encara recordada guerra civil contra Joan II el Gran.

5- Espanya o, el que és igual, la Catalunya dels Aragó. I ara dels Habsburg.

Al regne o Principat de Catalunya o comtat de Barcelona o Espanya, que per tots aquest noms és conegut, un cop difunt el seu avi, el comte de Barcelona Ferran II de la dinastia dels Aragó, per fi és acceptat Carles I (tenim que ja fa anys que són morts els seus oncles Joan e Isabel D'Aragó, el seu cosí Miquel de Paz , com hem vist en la línia successòria de Castella). Hem de tenir en compte que el seu pare, Felip el formós, no ha estat mai sobirà d'Espanya i que, la seva mare, no ho ha estat ni ho serà mai, encara que

Ferran II la fa hereva testamentària, però per causa de la seva follia diu que el rei ha de ser un dels seus fills per ordre de sexe i de primogenitura. *Encara que ella continuï viva*. El fet és que, com que Joana està tancada i declarada boja, qui es presenta, jura, és acceptat i tothom el diu rei és Carles. En conseqüència Joana ni és proclamada, ni jura ni és reina a Espanya o Catalunya, però si ho és a Castella. Amés a Catalunya hi és vigent la llei Sàlica.

Perquè Ferran II educa al seu net Ferran I d'Àustria a Espanya i hereta a Carles I, el Flamenc?

Gran pregunta que mai hom veu formulada enlloc si no és que potser ho saben a Àustria. La immensa majoria de gent afeccionada a la història sap que Carles I repartí els seus dominis entre el seu fill i el seu germà, ja de per si un fet molt excepcional, però sense més informació. Com ara que els Aragó i els Habsburg s'havien repartit els nets se suposa que amb fins d'educar-los al país que havien de regnar. Potser algun savi ho pot explicar.

Quan no era desig de Ferran II que Carles I fos rei d'Espanya.

El principal obstacle per a Carles abans d'aquests fets és Ferran II, que no desitja la unió de tants regnes i, al final, s'esforça molt per que no hi hagi unió d'Espanya i Castella. Per tenir un hereu per a Espanya principalment, contreu les segones noces amb Germana de Foix. El fill que tingueren, en Joan d'Aragó i de Foix, mort albat el 1.509, era desitjat per Ferran II el Catòlic, que ja coneixia els castellans, per que no hi hagués la unió de Castella a Catalunya o Espanya. Només va poder ser reconegut com a príncep de Girona (o hereu).

És perquè no pot tenir més descendència que, venent dubtes sobre qui l'ha de succeir, fa hereu Carles I, saltant-se la seva filla Joana, incapacitada, i canviant el testament anterior, favorable a Ferran (germà de Carles).

Ferran II, com ja hem vist, anomenà regent fins a l'arribada de Carles al seu fill il·legítim Alfons d'Aragó (1.470-1.520), que havia fet una notable carrera política. El fill natural de Ferran II era virrei i regent, i exercia alts càrrecs eclesiàstics malgrat no ser-ne.

Germana de Foix, una reina mare amb aires de Cleopatra.

Per resoldre les seculares disputes amb els francesos Angevins per Nàpols, Ferran, en casar-se, reconegué a Germana els drets dinàstics Angevins sobre Nàpols i la feu reina de Jerusalem. Pel que sembla hem d'imaginar que devia ser una espècie de Cleopatra, en principi aquesta reina consort vídua d'Espanya, volia que el rei fos el germà de Carles, en Ferran d'Habsburg, qui ja havia estat hereu testamentari, i que havia estat educat al costat de Ferran II, a diferència de Carles, que era un Flamenc. Després, Carles i Germana, segons males veus deien, foren amants i tingueren una filla, na Isabel, el 1.523, que Carles s'endugué per a educar a Castella. Encara després és casà amb un Brandenburg (guarda personal de Carles) per ajudar en Carles en la seva elecció com a Emperador.

Finalment casà amb un altre Ferran d'Aragó, al que Carles I no permeté ser rei de les dues Sicílies, que fou reconegut com a duc de Calàbria (títol de l'hereu del regne de Nàpols).

Tres anys per ser acceptat.

Carles fou rebut amb fredor a Castella i ben rebut a Espanya. Obté l'acceptació de les corts Catalanes, havent passat tres anys negociant la seva acceptació i l'oblit d'altres possibilitats. Les ja perdudes, com la mort de l'infant que el seu avi va tenir amb Germana de Foix per que ell no heretés Espanya o d'altres, com que, un cop difunt prematur, el rei Ferran II intenta tenir un altre hereu per la corona Espanyola, de la que no volia que Castella en formés part. Fins al punt que hom diu que aquesta fou la causa de la seva mort. I l'oblit, també, de Ferran d'Habsburg, el germà de Carles educat per Ferran el Catòlic, que després fou compensat per Carles I amb Àustria i l'imperi passant a ser Ferran I d'Àustria.

Qui es converteix en partidari de Carles I? Les corts, na Germana de Foix, el duc de Calàbria, en Ferran d'Habsburg... gairebé tothom que se li hagués pogut oposar.

6- Quantes corts hispanes tenien els regnes de Carles I?

Cort d'Espanya a València. Cort imperial a Barcelona o itinerant.

Carles es trobà que en els seus regnes hispànics, el de Castella tenia la seva mare com a titular (amb el perill de que ell es podia trobar un dia només com a príncep) i que, en el d'Espanya, Ferran II deixava na Germana de Foix (mare d'aquest príncep mort que havia de ser el sobirà).

Na Germana de Foix com a vídua de Ferran II i també aliada de Carles manté una cort que resideix a València des de el 1.523 fins la seva mort el 1.538. Sempre ens la presenten com una cort virreinal i ens la pinten com a provinciana però, a quins regnes pertany aquesta cort? Recordeu que, a més de reina consort, vídua i mare d'un príncep hereu, també era reina de Nàpols i de Jerusalem. Semblaria que virreinal ho era la brillant cort de Nàpols, encara que en aquell moment també exercia de virreina de València. Però ens trobem amb tantes disminucions de la importància dels fets Catalans o Espanyols que n'hi ha per repensar-ho. Els que això diuen, tanmateix, han de reconèixer que la Germana de Foix i el duc de Calàbria amb qui es casà, la mantingueren fins que van morir, amb les seves dignitats. Malgrat que la política, la diplomàcia i les guerres de gran transcendència les portés l'emperador, aquesta cort és perllongà després del 1.538 com a cort quasi reial de Nàpols i virreinal de València. Tot això per la importància de la posició del duc de Calàbria, legítim rei de les dues Sicílies (mort el 1.550), a qui no deixaren exercir els seus drets a Nàpols. Encara el duc es tornà a casar amb una Sanet i deixà vídua amb rang de quasi - reina de les dues Sicílies.

Ens expliquen que aquesta cort tingué un escàs ressò cultural i artístic però, som cronològicament en un ambient que pot influir i ser influït per grans personalitats, com en Servent de Xixona i el seu Quixot i altres autors d'obres com: el Llàtzer de Tormos, La Celestina, l'Amadís de Gaula...obres que hom està demostrant escrites per Valencians i que van ser descatalanitzades i castellanitzades per la censura i la inquisició reials. Així resultaria que el renaixement de l'Espanya Catalana és importantíssim.

.Resultaria que tant, al regne de Nàpols com al de Sicília, tenen uns reis residents a València, sota una forta tutela imperial, amb una possible hereva de Nàpols... i casi no se'n parla!!

També ajudaria a explicar perquè el rei francès, Francesc I, presoner de Carles I, estigué pres prop de València, on hi havia la cort de la seva neboda, la virreina i reina.

La Cort Imperial.

Ben segur que era molt cosmopolita i itinerant. Però ens han fet creure que, els Espanyols (Catalans), hi tenien poca influència i poca aportació cultural. Ens han fet creure que no hi ha pas llargues estades al nostre país que, cada vegada, podem considerar més central i bàsic en la monarquia de Carles I. Aquest engany arriba fins l'extrem que, molts llibres d'art i cultura s'estranyen de la poca producció i parlen de *desert* en aquesta època per *manca de noms i obres*. Ara estudis fets fora de la influència estatal comencen a negar aquesta suposada “decadència”, destacant els d'HistoCat, que estan demostrant la descatalanització forçosa de tot el que era important, amb el motiu, aconseguit, de fer oblidar l'imperi Català, que era l'autèntica Espanya i passar-ho tot a Castella.

Hi havia cort a Castella?

No sembla creïble que en aquesta època presumptament tant gloriosa de les arts castellanes hi hagués cort a Castella donat que la reina de Castella estava tancada a Tordesillas, la seva influència havia de ser mes aviat anecdòtica.

7- Altres candidats a la corona d'Espanya.

Un apartat molt important d'aquesta època, que no he sabut veure esmentat, és la legitimitat reial a la corona espanyola, en la que hi ha almenys 4 altres *pretendents* amb drets molt clars, als quals calgué compensar o enfonsar, donat que hom cercava un parent a Ferran II per a fer-lo rei d'Espanya:

- 1- *Els Colom*.- Que podien ser dipositaris dels drets Urgellistes, els drets del successor legal (príncep de Girona) que perdé la corona en el fosc compromís de Casp. Segons ens explica en Jordi Bilbeny, eren darrera de la guerra civil de la Generalitat Catalana contra Joan II, el Gran, pare de Ferran II el Catòlic. Això explicaria que es permetés a en *Joan Cristòfol Colom* el fet de fundar una nova dinastia (quasi reial i més poderosa que el rei mateix) en el Nou Mon si ell tenia aquests drets. Dinastia que acabà a la presó ja des de el temps de Ferran II. Una altra teoria es pregunta si Colom era descendent del germanastre gran de l'avi Ferran el catòlic, el Príncep de Viana i rei de Navarra com també hom diu.
- 2- *Ferran Cortès*. - Joan II el Gran, el pare de Ferran el Catòlic desheretà injustament el seu fill morganàtic l'Alfons d'Aragó (a qui feu duc de Vilafermosa i comte de Ribagorça, però que era el seu hereu legítim) anul·lant el matrimoni amb *Elionor Escobar*, per a poder-se casar amb la reina *Blanca de Navarra*. Segons algunes teories, que volen desentrellar l'origen enfosquit del conqueridor de Mèxic, això explica el tracte excepcional, la categoria de príncep, que hom donà a *Ferran Cortès*, que podria ser successor d'aquest príncep desheretat. Un altre estudi el fa fill de l'emperador *Maximilià* (L'avi austríac de Carles I)
- 3- *Ferran d'Habsburg*, - Segon fill mascle (per tant, germà de Carles I) de Joana Aragó i Felip el bell. Educat per Ferran II (i desheretat a l'últim moment per Ferran). En principi fou defensat per Germana de Foix en front Carles I, que era un Flamenc. Fou compensat fent-lo rei de Romans, casat amb la reina d'Hongria -

Bohemia i gestor de tota la part germànica. Defensor de Viena contra el setge turc. Carles I, en abdicar, li donà la part d'Àustria i l'imperi.

- 4- El duc de Calàbria, en *Ferran d'Aragó*.- Hereu legítim del regne de Nàpols (últim Aragó amb possibilitats de regnar), amb el mateix nom que Ferran el Catòlic, vist com a no estranger, com ho demostra el fet que els "agermanats" valencians el proposaren com a rei. Ell refusà i es mantingué fidel a Carles. Els revoltats foren vençuts i durament tractats. Ferran d'Aragó no pogué regnar a Nàpols ni a Espanya, però es casà amb Germana de Foix, la reina consort de Ferran II Aragó, i tingué una cort a València, on succeí na Germana com a lloctinent.

Lluís Mª Mandado i Rossell
16 de novembre de 2.007